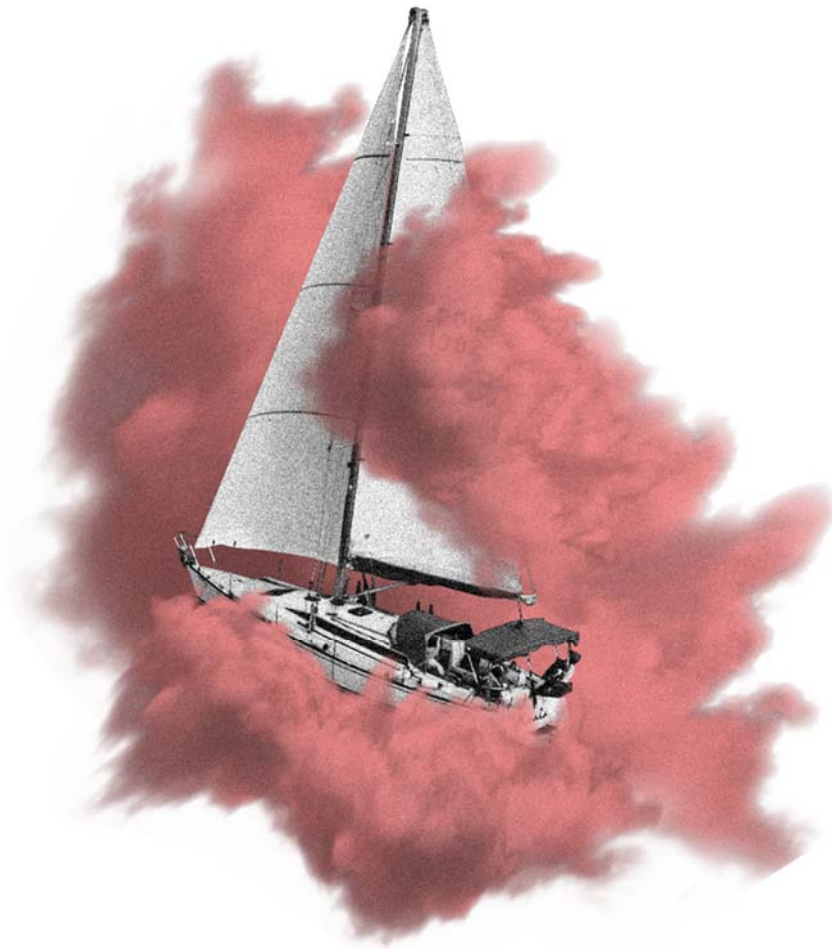


# La Fugida



## Proposta

*“Res no hi ha més poderós que la necessitat”*

*Helena. Eurípides*

Res no hi ha més poderós que la necessitat, i La Fugida, com la va fer Helena escapant-se del seu destí i de la seva pàtria, encarna aquest moment on la necessitat venç la immobilitat, la por o l'infortuni d'una vida que no es vol viure. En aquest moment ens sentim amb el valor i el coratge per a deixar enrere tot, i vèncer qualsevol adversitat per anar més enllà de l'horitzó.

Què dur a les persones a fugir? Quina és aquesta necessitat imperiosa que les arrossega? Com de fràgil és aquest moment? Que estem disposats a deixar enrere? I sobretot, estem preparats per a l'èxit o el fracàs de la nostra decisió?

Aquestes preguntes son les que volem plantejar en aquesta peça, son el material sobre el que volem treballar artísticament a través dels testimonis de diferents persones que han fugit en algun moment de la seva vida. Fugir per un nou amor, fugir d'una situació de terror domèstic o estatal, fugir per la falta d'oportunitats. Son moltes les persones que en algun moment donat han tingut el valor per fugir. Sabem que el teatre és una de les arts escèniques capaç de transmetre amb més potència aquestes experiències. L'art en si mateix és un tipus de fugida, on el creador i l'espectador evadeixen momentàniament la seva quotidianitat i es submergeixen en una proposta on poden aprofundir i donar forma a aquestes pors, a aquestes necessitats que proven la fugida.

Per tal d'acotar un concepte que pot abastar des dels moviments migratoris actuals fins a les històries d'amor més personals, ens centrarem en les fugides més íntimes relacionades amb l'art i l'amor. El G. i la V. van fugir de l'Argentina dels 90 seguint la pista dels desapareguts per la dictadura de Videla i es van establir a Barcelona on han format una nova família. En F. i la L., ambdós immigrants sense papers, s'han casat recentment per a residir en un país que els dona més oportunitats que la seva Colòmbia natural. La S. i en M. han deixat una relació de molts anys per un nou amor.

A partir d'entrevistes i converses amb aquestes i d'altres persones que cerquem durant aquest període d'investigació, a partir dels textos teatrals i literaris que tracten sobre aquest tema, i també a partir de les nostres pròpies impressions construirem un relat polièdric sobre aquests processos de fugida ja consumats. Una de les màximes del treball serà trobar la interrelació entre els dos factors, l'amor i l'art, que sovint es mesclen en els casos investigats. Com aquests dos factors es retroalimenten de desig i creativitat.

La segona part de la proposta la desenvoluparem a l'Argentina. Segons les dades de l'any 2021, la quarta població més gran de migrants a la ciutat es l'argentina, per sota de la pakistaní, la colombiana i la italiana (*Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Movimientos demográficos 2021.*) Un país amb uns lligams amb Barcelona i Catalunya tan poderosos serà el punt de partida de les històries de moltes de les persones que venen al nostre país amb la més pura necessitat com a motor de fugida. Realitzarem una estada per a trobar els factors precursors, les necessitats, les pors que porten a aquestes persones a realitzar aquest viatge, sovint sense garanties d'èxit. Buscarem, més enllà de les raons personals, les idees generalitzades que es tenen sobre aquest fet i que moltes vegades son falses, o estan sobredimensionades. Buscarem en el lloc d'origen les causes, els fonaments sobre els que es basa aquesta decisió, i tractarem de trobar en quin moment es desencadenen els actes que ja no es poden aturar.

Per tal de copsar les diferents realitats socials que hi ha a l'Argentina, des de nuclis urbans densament poblats fins a espais desèrtics, farem un recorregut començant per un espai de treball

artístic situat a les valls calchaquíes on els seus habitants han fugit de les grans ciutats per a trobar un espai de producció aïllat; una fàbrica de creació a la ciutat de Córdoba, immersa al barri de migració senegalesa i peruana, on trobem una parella que ha decidit deixar-se vèncer pel teatre; fins a la ciutat de Buenos Aires on els joves, assetjats per la greu crisi econòmica que provoca una inflació a l'alça, somien amb un futur viable al nostre país.

Amb aquest material farem un retorn a la ciutat de Barcelona a través d'una peça teatral performativa, emmarcada en el camp de les arts vives. Comptem amb l'espai, les eines i tot l'equip de investigació i producció de Mousiké, junt amb gran part dels membres que formen part de l'entitat, així com amb la direcció del projecte de Susanna Barranco i Manel Barnils. Susanna Barranco, actriu, directora de teatre i de cinema documental aportarà la mirada documental i la interpretació dels testimonis mentre que Manel Barnils, arquitecte i escenògraf, aportarà l'anàlisi demogràfic i urbanístic dels entorns. L'objectiu d'aquesta peça serà la abandonar la mirada indolent i prototípica de la fugida, per tal d'indagar en el fons de la qüestió, quines situacions motiven la decisió i quins son els resultats que se'n deriven, sovint no els planejats.

Com a singularitat extra, en la mateixa mesura en què volem mostrar la peça a Barcelona, treballarem també per a poder mostrar-la a l'Argentina, o intercanviar les experiències amb una companyia d'allà perquè hi hagi un retorn al seu país.

## **Objectius.**

L'objectiu principal del projecte de La Fugida és posar en valor el testimoni sovint silenciats de les persones migrades, principalment aquelles que provenen d'Argentina i arriben a la ciutat de Barcelona, i transformar-les en un discurs artístic prenent com a punt de partida l'anàlisi sobre què propicia una persona a fugir del seu present. Volem saber quin és l'impuls que empeny a projectar cap a un futur incert on l'èxit de la fugida no sempre està assegurat.

Subjecte a aquest objectiu principal, volem lligar aquestes experiències, sovint molt personals, a referents literaris, cinematogràfics o històrics per tal d'analitzar-ho com un fenomen global. Aquest tipus de viatges s'han emprats en totes les etapes històriques de la humanitat, i han estat extensament plasmades en tots els camps de les arts. Es tracta per tant d'un fenomen que parteix de l'experiència personal però que indubtablement és universal.

Un segon objectiu és estudiar els vincles, o bé d'acollida o de rebuig, que s'estableixen amb el país d'arribada i mostrar com la situació econòmica, política i social esdevenen factors decisius en la manera d'afrontar la fugida. Així com deixar palesa les diferents casuístiques en que es troben les persones migrades al país d'acollida com pot ser haver de viure sense papers, haver de casar-se amb algú per aconseguir-los o que una persona gestant prengui la difícil decisió de fugir del seu

país i establir-se en un de nou sota la creença de criar el seu nadó en un país amb més drets i llibertats. D'altra banda, també volem mostrar la falsa idea que es té sobre Europa o Occident com a terra de fàcils oportunitats, lliure de discriminacions i que gaudeix de total llibertat.

El tercer objectiu principal tracta d'analitzar l'entorn real, el poble, la ciutat, el barri, des d'on provenen i on van aquestes persones que fugen. És palès que de l'origen en depèn l'educació, el l'estrat social, les relacions personals amb altres individus, i determina en moltes maneres la decisió d'abandonar aquest lloc; així com també la decisió del punt d'arribada determina el que volem aconseguir amb la fugida.

Altres objectius específics del projecte són estudiar i observar el fenomen migratori des de l'interior, tant des de la perspectiva migratòria com des de la perspectiva d'acollida, sensibilitzar la societat sobre aquesta realitat migratòria, fer referència a l'enyorança d'una terra estimada i a la necessitat d'establir noves arrels i pensar en la idea de fugida com a viatge "obligat". A més a més, volem mostrar un retrat d'una generació, tant històrica com actual, que construeix el nostre present, i que ens permet reflexionar sobre la importància de l'art i l'amor com a eina i element reivindicatiu.

Pel que fa als objectius del projecte La Fugida, tenint en compte la perspectiva de gènere, tot i que volem buscar i mostrar referents de testimonis de les fugides encapçalades tant per dones com per homes, pararem especial atenció en les dones, ja que sovint la migració femenina ha estat silenciada i invisibilitzada. Com és sabut, la nostra societat es basa en un sistema heteropatriarcat i heteronormatiu que oprimeix a les dones i fa que aquestes dones visquin en un món ple de desigualtats i discriminacions pel sol fet de ser dones (opressions que es veuen incrementades quan aquestes també són lesbianes, trans, amb diversitat funcional, de classe baixa...) com són els maltractaments generalitzats, el risc de violació, la il·legalització de l'avortament, entre d'altres. Aquesta situació fa que les dones siguin molt més susceptibles de plantejar-se la fugida cap a un país que, en un principi, els ofereix majors oportunitats. Tot i així, cal destacar que aquestes dones quan arriben al país d'acollida se'ls afegeix un nou eix d'opressió: el racisme. Tal i com demostren les estadístiques, el percentatge de dones immigrants d'origen iberoamericà a Espanya és més elevat en el cas de les dones, d'un 56,7% enfront el dels homes, sense incloure les dones en situació il·legal (Boj, 2006, *En Viatjant Vides, Creant Mons, L'experiència i l'obra de la Migració femenina a Catalunya*). Prenent com a referència casos de dones espanyoles que han migrat a Argentina per qüestions polítiques trobem artistes com Margarita Xirgu, Maruja Mallo o Victorina Duran, entre d'altres. És per això, que el projecte La Fugida inclou i promou una perspectiva de gènere i interseccional.

El projecte La Fugida vol posar el focus en les pressions, discriminacions i estigmes que pateixen les persones racialitzades, sempre vinculades a la idea preconcebuda de l'estatus social. Es voldrà fer una recerca per mostrar trets de cultures i religions diverses, sense que això els faci més o

menys vàlids. Considerem important fomentar una mirada menys etnocèntrica en aquest sentit, on es faci espai per escoltar les veus de les persones interpel·lades i per crear noves mirades més multiculturals.

Una mirada interseccional, que contempli les persones com a una identitat complexa i no estàtica, pot implicar un veritable diàleg en condicions d'igualtat en relació a diferents cultures. La cultura i el context cultural condicionen les nostres fugides.

### **Metodologia de treball proposada.**

*“Veure el camí, d'anada i tornada, més que els destins, tot el recorrem entre jo i tu, tu i jo.*

*Reciprocitat.”*

*En comú. Rutes per al fer col·lectiu, Taniel Morales i Laura Szwarc*

Recuperant aquesta idea el projecte La Fugida vol pensar en el jo i en l'altre. Una idea de món que acull la possibilitat de mons diversos i que actuen com a mirall on ens podem reconèixer el multiplicat de pensaments, paraules, costums propis i sobretot, dels altres.

Es treballarà a partir d'un diàleg transdisciplinari, un diàleg entre el teatre, la recerca documental, les arts vives, la sociologia i l'urbanisme de les ciutats en relació a les arts escèniques. Per tant el voldran incorporar diversos llenguatges artístics i diverses tècniques per aconseguir els objectius explicats amb anterioritat.

El concepte cultura comunitària és clau per entendre el projecte i el seu desenvolupament. La cultura comunitària fa referència a l'escolta, la reciprocitat, el suport, la solidaritat i el col·lectiu, tot això es treballarà durant les diverses fases del projecte i les entrevistes que es duran a terme per conèixer les experiències de totes aquestes persones que han pogut marxar o arribar al nostre territori. Per un projecte teatral com és La Fugida és clau acollir la diversitat i trobar les eines per defensar aquesta diversitat, escoltar-la i respectar-la i donar-li forma artística.

Com defensa Patricia Trujillo una manera d'expressar les opressions és a partir de la narració de les experiències viscudes, i això és el que voldrem aconseguir amb aquest projecte artístic. És importat, segons Lourdes Méndez, que els subjectes que històricament han pogut patir una opressió, les minories, han de crear les seves imatges, històries i cultures, i una manera de poder crear la pròpia identitat és a partir de l'art, el teatre i el documental inclosos. Per aconseguir aquesta narració és important poder percebre, recordar, sentir, racionalitzar, expressar...

Les experiències d'aquestes persones migrades han de ser expressades per arribar a estar completes, per arribar a això s'haurà de comunicar a través del llenguatge, sent el teatre un d'aquests llenguatges que ens permetrà mostrar les experiències viscudes per aquelles persones que han fugit del seu país d'origen, per un motiu o un altre. Per dur a terme un treball comunitari són importants les relacions de proximitat, les relacions són una eina i un instrument per dur a terme una feina comunitària. Els valors d'aquesta metodologia expressada es basen en no cosificar als altres, no imposar, sinó construir i escoltar.

Per tal d'analitzar el context urbanístic en el que viuen els testimonis protagonistes del projecte, farem una anàlisi urbanística detallada del nucli de població. Per a això consultarem dades de cadastre i planejament per copsar la normativa del lloc; analitzarem el registre tant actual com històric existent, a través de dades d'arxiu com plànols, fotografies, ressenyes a la premsa; recaptarem totes les dades demogràfiques a través dels organismes d'estadística, i per últim i no menys important, a través dels records i vivències que ens aportin els testimonis que entrevistem. A través d'aquestes dades cercarem els punts que creiem que han pogut afectar notablement a la decisió personal de fugir

La Fugida voldrà treballar tres fases diferenciades. Una primera fase a la ciutat de Barcelona on es farà una recerca en busca de testimonis que han dut a terme aquesta fugida des d'Argentina fins a Barcelona, per conèixer les seves experiències. La segona fase ens portarà a Argentina per conèixer el desig de la fugida d'aquelles persones que tenen la voluntat de fugir però encara no ho han fet. En aquestes dues primeres fases es treballarà a partir de les eines del treball comunitari explicades anteriorment. La tercera i última fase tractarà la pròpia fugida dels artistes que fan el viatge d'anada i tornada i que ens permetrà en un futur la creació d'una peça teatral a partir dels relats aconseguits en les dues primeres fases fent una feina col·lectiva, uns relats que voldran treballar a partir de la memòria de les persones que han dut a terme La Fugida.

### **Perspectives de futur.**

Actualment ens trobem en la primera fase de la proposta. Estem investigant, recaptant i registrant totes les experiències de fugida del nostre entorn, tant de migració exterior com de desplaçaments interiors o canvis substancials en les vides dels testimonis. Paral·lelament a aquesta tasca, estem buscant finançament per a la planificació de la segona part de la proposta, així com establint contactes amb diferents entitats o persones que treballen des de l'Argentina per a trobar testimonis reals més enllà de les anomenades a l'inici del document.

A nivell d'implementació, disposem de les capacitats tècniques i artístiques per a dur a terme la proposta en qualsevol espai escènic, i no pretenem crear una peça sobredimensionada, ens

interessa la intimitat i la possibilitat de poder dur-la precisament als seus espais independentment de la infraestructura escènica o teatral de la que disposin.

Per tal de fomentar la circulació de la peça, i sempre treballant sobre aquesta idea de la reciprocitat entre Argentina i Barcelona com a punts de partida i d'arribada de la fugida, ens interessa la idea de poder compartir la peça amb altres companyies per tal de realitzar un intercanvi artístic, i trobar altres punts de vista sobre el mateix fet. Entenent que el resultat mai serà igual ja que les experiències de base canviaran, podríem arribar a un artefacte escènic mutable però únic en cada cas.

Des de Mousiké generem diversos projectes artístics, socials i culturals. L'entitat treballa des de diferents àmbits artístics com el teatre, l'expressió corporal, la fotografia i l'audiovisual, per tal de d'aprofundir i reflexionar sobre temàtiques socials d'actualitat, sent una d'aquestes temàtiques socials el fet migratori. La nostra entitat col·labora amb el Consorci d'Educació de Barcelona amb el projecte Escoles per la Igualtat, a més d'haver rebut el suport de diverses institucions per la nostra feina social a través dels nostres projectes artístics. La intenció amb el projecte La Fugida és poder traslladar els resultats obtinguts en format taller per a l'alumnat dels centres educatius de secundària i batxillerat.